

ІХ ҐЕРЕТІВСЬКІ ЧИТАННЯ

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА
ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

26 вересня 2025 року

м. Тернопіль

УДК 08:001+37+908(477)

Д 26

Д 26 Дев'яті Геретівські читання: збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 вересня 2025 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2025. 296 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «ІХ Геретівські читання», проведеної 26 вересня 2025 р., що приурочена вшануванню пам'яті Ігоря Герети, Героїв України – захисників та почесних громадян, які боронять та віддали життя за свободу і Незалежність нашої держави у російсько-українській війні.

Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 5 від 05 вересня 2025 р.)*

УДК 08:001+37+908(477)

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

ІХ ГЕРЕТІВСЬКІ ЧИТАННЯ

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

26 вересня 2025 року

З М І С Т

НА ВШАНУВАННЯ ВИДАТНИХ ПОСТАТЕЙ – БОРЦІВ ЗА ВОЛЮ ТА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

Петровський О. М., Чорна М. І. Історична комеморація як засіб увічнення пам'яті: на пошану загиблих земляків-Героїв у війні проти московії.....	с. 8
Гаврилюк В. Ю. Олександр Марченко (позивний «Каменярь») – громадянин, патріот, Герой України.....	с. 26
Гринюка Б. М. Випускники та батьки учнів Тернопільської ЗОШ № 22, які загинули впродовж 2022–2023 рр. під час російсько-української війни.....	с. 33
Мошаренкова Т. В Головний подвиг здійснюється в серці (пам'яті льотчика-героя Миколи Коваленка).....	с. 38
Ониськів Н. П. Честь – собі, життя – Богові та Україні. Світлий пам'яті Героя України – Любомира Крупи.....	с. 42
Починок Ю. М. Життя і творчість Ігоря Герети: історико-культурологічний вимір.....	с. 46
Савак Б. М. Спогади про співпрацю з Ігорем Геретою на просвітницькій ниві.....	с. 50
Стрийвус Н. Б. Ігор Герета – символ українського патріотизму та духовності Галичини.....	с. 56
Чернявський О. В., Макогончук Н. В. Подвиг Героя України Ігоря Дашка.....	с. 61
Чорна М. І. Андрей Шептицький та Любомир Крупа: діалог поколінь про духовність, виховання та служіння народу.....	с. 63

СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ НАПРЯМ

Архипова А. І., Гапченко Д. С., Смолянчук Н. М. Формувальне оцінювання: його роль у навчанні та вихованні.....	с. 73
Бабійчук Т. В. Михайло Старицький (серія мініпортретів із циклу «Письменники – Соборники України»).....	с. 77
Бабовал Н. Р., Бабовал С. В. Академічна доброчесність та штучний інтелект в освітній діяльності.....	с. 82
Божаківська М. О. Метафора як ментальна модель.....	с. 85
Брик Р. С., Брик Р. С. Професійний розвиток педагога: сучасні тенденції.....	с. 88
Буняк С. М. Формування громадянської свідомості учнівської молоді на прикладі історичних і сучасних героїв України.....	с. 92
Буряк О. Я., Лупаренко С. Є. Ознаки професійного вигорання	

педагогів.....	с. 98
Вихрущ А. В. Національне відродження України в післявоєнний період.....	с. 100
Ганаба С. О. Маркери освіти сучасної епохи.....	с. 103
Гудз М. С. Національна ідентичність і медіаграмотність учнів крізь призму літературно-мистецької спадщини Тернопілля.....	с. 106
Давидюк Л. В. «Дихає війна»: сучасна українська пісенна лірика на уроках літератури у 8-9-х класах	с. 109
Дідух Т. Г. Реалізація політики радянської влади в релігійній сфері на території західних областей України у 1953–1958 рр.....	с. 113
Добрянський В. К. Питання походження назви повітового міста Червоногород Подільського воєводства.....	с. 118
Добрянський В. К., Площанський П. М. Мовознавчо-лінгвістичний аналіз походження назв кам'яних валунів Дід, Баба та Сторож біля печери Гиньківська (дєра) поблизу села Гиньківці на Західному Поділлі.....	с. 122
Добрянський В. К., Гривул Л. М. Мікротопоніми в усті злиття Серету у Дністер.....	с. 130
Добрянський В. К., Федорів Т. І. Орографічні об'єкти околиць Збаража за єврейськими метричними книгами.....	с. 138
Добрянський В. К., Микитюк Т. П. Гідроніми села Нирків на Західному Поділлі.....	с. 141
Жизномірска О. Я. Розвиток критичного мислення особистості у форматі Нової української школи.....	с. 147
Кавецький В. Є. Розвиток психологічної стійкості і резильєнтності в педагогічних працівників.....	с. 152
Калініченко Я. С., Надірова А. С., Смолянук Н. М. Виявлення та діагностика обдарованих дітей у початковій школі.....	с. 157
Калугін І. Ю., Шищенко В. О. Види академічної мобільності здобувачів вищої освіти.....	с. 162
Кіндзерська А. Г., Шумовецька С. П. Сучасні форми популяризації історії та культури краю серед молоді.....	с. 164
Ковальова В. В., Макогончук Н. В. Роль національно-патріотичного виховання у протидії мілітаризації освіти на тимчасово окупованих територіях України	с. 167
Козир М. В. Магістерська підготовка в країнах Європейського Союзу: тенденції та можливості для України.....	с. 172
Колодійчук О. Я. Реалізація творчого потенціалу учнів 5–8 класів у процесі вивчення предмета «Технології»: сучасні підходи.....	с. 177
Коненко Л. Б., Іваночко О. В. Особливості організації розвивального простору в початковій школі для роботи з дітьми з ООП.....	с. 180
Корман М. М. Мікронавчання як педагогічна стратегія організації ефективного навчання.....	с. 185

Коротюк З. М., Ярмолицька С. О. Волонтерська діяльність – ресурсний потенціал сучасності.....	с. 188
Магера Т. В. Трансформація цінностей української молоді в умовах сьогодення.....	с. 196
Мирошниченко М. С. Роль навчальної практики у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до керівництва учнівським оркестром народних інструментів.....	с. 201
Молчанова К. К., Лупаренко С. Є. Емоційний інтелект у формуванні професійних навичок фахівців у системі «людина – людина» (на прикладі викладачів).....	с. 205
Олексюк О. Р. Педагогічні стратегії запобігання академічній недоброочесності в епоху генеративного штучного інтелекту.....	с. 207
Островський О. О. Специфіка якості підготовки майбутніх вчителів філологічних спеціальностей у термінах комунікативно-компетентнісного підходу до результатів освіти.....	с. 211
Павлось К. В., Макогончук Н. В. Планування, логістика та розвиток інституційних спроможностей для унеможливлення військової ескалації та/або нової агресії з боку РФ та її сателітів.....	с. 214
Певна Н. О., Лупаренко С. Є. Академічна прокрастинація студентів: суть і причини.....	с. 219
Проценко І. А., Козир М. В. Сучасні підходи до партнерської взаємодії у вищій освіті: діалог і співпраця.....	с. 222
Радіо М. В. Родові витоки отамана Демида Ромашка.....	с. 226
Салагуб Л. І. Багаторакурсний підхід до організації наукової взаємодії з учнями та студентством: авторська історико-методологічна тактика.....	с. 229
Сичов А. Ю., Науменко Н. В. Причини девіантної поведінки підлітків.....	с. 234
Скасків І. Б. «Дім ветерана» – місце, де живе пам'ять, сила й підтримка.....	с. 237
Стольна О. М., Смолянук Н. М. Шляхи розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.....	с. 240
Титаренко С. А., Чокнадій А. П. Сучасні підходи до проблеми розумового розвитку дітей у психолого-педагогічній літературі.....	с. 245
Харламов М. І., Чиркіна-Харламова М. А. До питання про боротьбу з пожежами в сільській місцевості Харківщини у другій половині 1930-х років.....	с. 250
Хома С. О. Розвиток креативних практик та інноваційних технологій виховання в умовах сучасних викликів.....	с. 254

ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ

Антоник Є. М. Підготовка майбутніх бакалаврів у галузі економіки в епоху цифровізації: виклики	с. 259
---	--------

Борисюк З. В. Харчова грамотність для здорового життя: від критичного мислення до щоденних рішень.....	с. 261
Гайда В. Я. STEM-освіта в Україні у контексті нормативно-правових актів та стратегічних документів.....	с. 268
Городецька О. В. Створення, зберігання, систематизація та організація спільної роботи з цифровими освітніми ресурсами.....	с. 272
Дністрянська О. М. Проблеми та перспективи STEM-освіти в сучасній школі.....	с. 276
Ляшенко І. А., Лупаренко С. Є. Особливості впливу соціальних мереж на формування самооцінки молодших підлітків.....	с. 278
Мочук О. Б. Енергоефективна модернізація навчальних закладів: аналіз економічної доцільності та соціальних наслідків.....	с. 281
Селіванов Є. В., Мкртічян О. А. Принципи формування здоров'я особистості.....	с. 286
Теляга Г. А. Генеза сучасного освітнього процесу через вплив інформаційних засобів комунікації, генерації і пошуку інформації....	с. 289
Шевчук В. М. Забруднення атмосферного повітря двигунами внутрішнього згоряння.....	с. 292

Російська федерація, порушуючи норми міжнародного гуманітарного права, впроваджує на цих територіях власні освітні програми, спрямовані на формування проросійської ідентичності та лояльності до держави-окупанта. Це включає заміну українських підручників на російські, заборону української мови в освітньому процесі та залучення дітей до мілітаризованих організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція Національно-патріотичного виховання громадян України та формування української політичної нації. 13 с. URL: <https://www.pdmu.edu.ua/cyovgm/konceptsiya-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-gromadyan-ukrayini-ta-formuvannya-ukrayinskoyi-politichnoyi-nacii>.
2. Мілітаризація освіти в окупованому Криму. Кримська платформа. URL: <https://crimea-platform.org/news/militaryzatsiia-osvity-v-okupovanomu-krymu/>.
3. Позбавлення ідентичності та мілітаризація українських дітей з боку росії потребують особливої уваги та публічного засудження ОБСЄ – Віцеспікерка Олена Кондратюк. gov.ua. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/260810.html>.
4. Про затвердження Типової освітньої програми підвищення кваліфікації фахівців у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Наказ. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Patriotychne_vyhovannia/Info_metod_materialy/2024/Типова%20програма%20підвищення%20кваліфікації%20фахівців%20у%20сфері%20УУНГІ.pdf.
5. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>.
6. Череповська Н. Медіаосвітні засоби у вихованні патріотизму молоді в інформаційну добу. *Бірник матеріалів: III Міжнародна науково-методична конференція «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи»*. 2015. С. 59–67. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/mediaosvitni-zasoby-u-vyhovanni-patr/>.

УДК 378.147:37.091.212(4ЄС)(477)

Козир Маргарита Валентинівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та психолого-
педагогічних наук Факультету
педагогічної освіти Київського
столичного університету
імені Бориса Грінченка, м. Київ

МАГІСТЕРСЬКА ПІДГОТОВКА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вступ. Європейський простір вищої освіти (ЄПВО), започаткований Болонським процесом, визначив нові підходи до структури, змісту та результатів підготовки фахівців другого циклу вищої освіти. На сучасному

етапі особливої актуальності набуває порівняльне дослідження тенденцій магістерської підготовки у країнах Європейського Союзу. Таке дослідження дозволяє не лише виявити закономірності розвитку й інноваційні практики, але й окреслити можливості їхньої адаптації в українському освітньому просторі, який перебуває у фазі модернізації та євроінтеграційних змін.

Міжнародний контекст. У документах Болонського процесу, зокрема Паризькому комюніке (2018), підкреслюється необхідність оновлення магістерських програм у напрямі інтернаціоналізації, цифровізації та посилення міжгалузевих зв'язків [9]. Європейська комісія у звіті Education and Training Monitor 2023 наголошує на стратегічній ролі магістратури для розвитку інноваційного потенціалу, професійної мобільності й особистісного зростання випускників [10].

Аналітика Eurydice (The Structure of the European Education Systems, 2022) вказує на скорочення тривалості магістерських програм, посилення їхнього дослідницького компонента та орієнтацію на результати навчання [11]. Європейські стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості (ESG, 2015) вимагають від магістерських програм чітко сформульованих результатів навчання, внутрішніх і зовнішніх механізмів забезпечення якості та відповідності національним і європейським кваліфікаційним рамкам [12].

Організація економічного співробітництва та розвитку (Education at a Glance 2023) засвідчує, що випускники магістратури в країнах ЄС мають вищі шанси на працевлаштування та більшу адаптивність до потреб ринку праці, ніж бакалаври [13]. UNESCO у доповіді Reimagining our Futures Together (2021) трактує магістерську освіту як ключову платформу формування критично мислячих і соціально активних громадян, здатних до інновацій і діалогу в умовах глобальних викликів [14].

Теоретичні засади. Проблема модернізації вищої освіти, зокрема магістерської, перебуває у фокусі наукових досліджень як українських, так і зарубіжних учених. В українській науці значний внесок зробили дослідники філософії освіти (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Огнев'юк, П. Саух),

неперервної професійної освіти (С. Гончаренко, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, С. Сисоєва), модернізації вищої школи (О. Бурлаков, І. Пасінович, Л. Плахотнікова, С. Савченко), упровадження компетентнісного підходу (О. Пометун, Ж. Таланова, Л. Хоружа), євроінтеграційних процесів у вищій освіті (Ю. Грищук, А. Загородня, С. Заскалета, Т. Кристопчук, Н. Мосьпан, Г. П'ятакова, Г. Сотська, О. Стойка). У сфері цифровізації освітнього процесу активно працюють В. Биков, С. Литвинова.

У зарубіжній педагогічній науці цінним є внесок К. Аллаф, Ф. Альтбаха, М. Брея, Х. В. Даела, Г. де Віта, Б. Джонстоуна, Б. Едамсона, А. Казаміаса, М. Мейсона, В. Міттера, Дж. Найт, А. Новоа, В. Раста, У. Теїхлера, М. Ван дер Венде, Ч. Волгутера, К. Шварца та ін. Концептуальні підходи до інтернаціоналізації та мобільності розробляли Дж. Найт, П. Скотт, Г. де Віт, С. Маргінсон, Б. Вехтер. Проблеми освітньої політики та автономії університетів досліджували А. Амарал, Г. Нів, М. Коган, С. Робертсон. Питання європейської рамки кваліфікацій, впливу Болонського процесу та забезпечення якості висвітлювали Т. Тауч, Дж. Бреннан, Л. Влащану, М. Ван дер Венде. [1].

Український контекст. Україна поступово впроваджує європейські підходи у вищу освіту. Закон «Про вищу освіту» (2014) [2], Закон «Про освіту» (2017) [4], Національна рамка кваліфікацій (2011) [3], а також Указ Президента України «Про затвердження Стратегії розвитку вищої освіти на 2022–2032 рр.» [7] закріплюють компетентнісний підхід, академічну свободу, інтернаціоналізацію й цифровізацію навчання. Міністерство освіти і науки України у 2023 р. оновило положення про підготовку магістрів [6], підкреслюючи практико-орієнтованість та інтеграцію з науковими дослідженнями. У Концепції розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки [8] особливий акцент зроблено на цифровій трансформації, розвитку дуальної та дослідницької магістратури, міждисциплінарності та глобальній мобільності студентів. Ліцензійні умови, стандарти МОН та рішення НАЗЯВО поступово гармонізують українські освітні програми з європейськими.

Суперечності та виклики. Попри позитивну динаміку, у сфері магістерської підготовки в Україні зберігається низка суперечностей, що потребують розв'язання:

- між академічною спрямованістю магістратури та необхідністю орієнтації на запити ринку праці;
- між швидким розвитком цифрових технологій і недостатньою готовністю закладів до їхнього ефективного використання;
- між міждисциплінарністю як сучасною парадигмою та традиційною структурою спеціальностей;
- між декларованою орієнтацією на результати навчання та труднощами їх об'єктивного оцінювання.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є виявлення та аналіз тенденцій підготовки магістрів у країнах ЄС із подальшим визначенням можливостей адаптації конструктивних ідей у системі вищої освіти України.

Основні завдання:

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми у вітчизняній і зарубіжній науці.
2. Визначити базові поняття та підходи до магістерської підготовки у ЄПВО та в Україні.
3. Розробити класифікацію країн ЄС за моделями магістерської освіти.
4. Виокремити критерії для порівняльного аналізу освітніх програм.
5. Дослідити зміст, форми та методи підготовки магістрів у ЄС та Україні.
6. Встановити загальні й відмінні тенденції, релевантні для українського контексту.

Висновки. Отже, аналіз сучасних європейських тенденцій підтверджує: магістерські програми відіграють ключову роль у підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечувати розвиток інноваційних економік і стале функціонування суспільства. Україна, рухаючись шляхом євроінтеграції, має всі передумови для гармонізації магістерської підготовки з європейськими стандартами. Врахування інноваційних практик країн ЄС та наукових напрацювань як українських (В. Андрущенко, В. Кремень, Н. Ничкало, С. Сисоєва, О. Пометун, Ж. Таланова та ін.), так і зарубіжних учених (Ф. Альтбах, Дж. Найт, Г. де Віт, С. Маргінсон, У. Теїхлер, М. Ван дер Венде та ін.) сприятиме модернізації освітніх програм, підвищенню їхньої якості та формуванню конкурентоспроможного людського капіталу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Європейська рамка кваліфікацій [Електронний ресурс]. URL: <https://europass.europa.eu/uk/instrumenty-europass/yevropeyska-ramka-kvalifikatsiy> (дата звернення: 28.08.2025).
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.08.2025).
3. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 (у ред. 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>. (дата звернення: 25.08.2025).
4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 25.08.2025).
5. Про «Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A> (дата звернення: 30.08.2025).
6. Про затвердження Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня магістра : наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2023 № 1050. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-pidgotovku-zdobuvachiv-vishoyi-osviti-stupenya-magistra> (дата звернення: 30.08.2025).
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roki> (дата звернення: 30.08.2025).
8. Про схвалення Концепції розвитку вищої освіти України на 2021–2031 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2021 № 286-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-kontseptsii-rozvytku-vyshchoi-osvity-v-ukraini-na-20212031-roky-286r> (дата звернення: 30.08.2025).
9. Paris Communiqué. European Higher Education Area (EHEA) Ministerial Conference, Paris, 24–25 May 2018. URL: <https://ehea.info/page-ministerial-conference-paris-2018> (дата звернення: 01.09.2025).
10. Education and Training Monitor 2023. European Commission. URL: <https://education.ec.europa.eu/document/education-and-training-monitor-2023> (дата звернення: 01.09.2025).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ІХ ГЕРЕТІВСЬКІ ЧИТАННЯ

Збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Тернопіль, 26 вересня 2025 року

*Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут,
Ю. Ч. Шайнюк, Ф. І. Полянський, Т. В. Магера, Н. Б. Стрийвус..*

Підписано до друку 05.09.2025 р. Здано до друку 24.10.2025 р.

Формат 60 на 84\16. Папір офсетний.

Видавець та виготувач:

ФОП Осадца Ю. В.

м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10

тел. (097) 988-53-23

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.